

Iturria: *Lili-txingar*, Maruri'tar Erramun. Graf. Izarra, 1965.

Klasikoen Gordailuan:

<http://klasikoak.armiarma.com/idazlanak/M/MaruriLiliTxingar.htm>

LILI-TXINGAR

Erramun Maruri

Klasikoen Gordailuak egindako lanak oro dominio publikokoak dira, eta, Jabego Intelektualaren Legearen arabera jatorrizko idazlanak bestelako eskubiderik ez baleuka, nahi bezala erreproduzi daitezke.

MARURITAR ERRAMUN

LILI-TXINGAR

(BIZKAYERAZ)

BIGARREN ARGITALDIA

1965

IRAKURLEARI

Begiko irakurle:

Urretxindorrari gertauten yakona, azke dabillenean entzungarri, kayolan sartu ezkeru ezer ez, olerkariari bere gertauten ei yako-ta, damuta egon naz lengo idaztitxu,, BIOTZA ABESLARI'aren bidez kayolan sartu nintzalako.

Baño len bere ez itzal andiko ez erdiko ez giñan izan; eta agindua agindu dan ezkeru, zorrak zor diran lez, ta BIOTZA ABESLARI'ren 1.000 iyekietatik, lau illabeten, erdik baño geyago saldu direlako, nik orain esker onean, «Lili-Txingar» BIOTZA ABESLARI'aren anaya gain eta barru, azal ta mami bere antz-antzekoa damatsut eta agur dagitsut.

Maruri'tar Erramun.
Ondarribi, 1927-XI-21.

Olerki onek goratzeko, askok itzegin eben, eta Arturo Kanpion'en idazti au agertzen degu.

Pamplona, 25 de junio de 1929.

D. Ramón de Maruri.

Muy Sr. mío y P. Venerado:

Perdóneme Vd. que no le haya dado las gracias por el amable envío de su lindo librito de poesías muy justamente titulado «Lili-Txingar». Pero el estado de mi salud no ha sido de los más satisfactorios durante esta última temporada y no me ha permitido el grado deber de manifestarle mi agradecimiento. Realmente «Lili-Txingar» son sus versos pero nacidos en jardines y en hogares vascos. No sé hacer otro mejor elogio de ellos.

Dentro de pocos días salgo para Donosty donde espero completar y restablecimiento; mis piernas se van robusteciendo; mi vista continúa lo mismo y es a lo que aspiro, pues su curación me parece imposible.

Soy siempre su muy agradecido paisano y servidor q.s.m.b.

ARTURO CAMPION

Urteak dira agertu zala LILI-TXINGAR. Arrera onegin egin zeuntzean berari.

Aspaldietan eskatu egiten dabe bana ezin arkitu.
Augaitik agertzen da bigarren aldiz LILI-TXINGAR.
Agur.

Armintza, 1965-9-25

I JAINKOTIAK

Judeako Izarra

Izar ederra sortaldean
Goizean goiz sortzen da,
Ikusgarria beti gorantz
Zoragarria dojala.

Goiztarren begitadak doyaz
Izar eder orren atze
Mendi ertzean eguzkia
Distitsu agertuarte.

Sortu zan ere bein Judean
Izarretan ederrena
Miren da beraren izena
Benetan da ikusgarria.

Beti kristauen begitadak
Doaz izar orrengana
Izar eder ori dalako
Zerutako gure ama.

Jarraitu beti izar orreri
Ludi-itsason zabiltzana
Ta inolaz ez dozu galduko
Zure gogoko batela.

Ondarribi, 1924

Ume Jainkoa

Maite zaitut nik
Ume Jainkoa,
Belenen zauzen
Neure kutuna.

Ikusgarria
Neure kutuna,
Lasto ganean
Ederragoa.

Bere bekoki
Eguzkia da,
Bere begiak
Dizti mamia.

Buruko ulek
Urregorria,
Bere muxua
Arros-likurta.

Bere ezpañak
Jakitura,
Eskar-iturri
Beran eskua.

Erruki-labe
Bere biotza,
Donoki bide
Bere ointxua.

Ondarribi, 1924

Jesus Eukaristian

Jesusek begiz yotako
Zakeo yerikotarra,
Gura neuke izan zu legez
Jesusen ostalaria.

Jesusen ostalaria
Izan gurek bearturik
Zenbat bider neure naya
Uka bear izan dot nik.

Uka nitun griña txarrak
Uka nun neure naimena;
Oindik neuregaz badira,
Au neure itzaren makala!

Noz artu bear dot Jesus
Neure biotz-ostatuan
Zuri gizan dasadala
Gaur zoruna etxe ontan?

Erdu Jesus, erdu arin
Neure biotz-ostatura,
Jaungoiko maitasunean
Neu guztia kiskaltzera.

Burnia labe gorrian
Sututzen dan era beran
Sutu daistazu biotza
Bertara zatozenezan.

Ondarribi, 1924

Neure Otoitza

Begirunetsu
 Gora ta gora
 Doyan legeztxe
 Kedats-lurriña,
 Goiz-arratsetan
 Neure otoitza
 Gorantz doyala
 Jainko aurrera.

Otoitz-saria
 Betor bai Jauna
 Betor ugari
 Gaxo onengana,
 Neurri gabeko
 Zeure errukia
 Senda dagien
 Neure biotza.

Ondarribi, 1925

Gure Bakalduna

Donoki-bakaldun
 Maria zara
 Arretaz beterik
 Jainkoak egiña.
 Izarrez ta lorez
 Egiñikoa
 Gauze guztietan
 Arrigarria.

Eskarrez ta ditziz
 Bete betea
 Edertasunean
 Bardinbakoa.

Gure bakalduna
 Olakoxe da
 Guztialdunaren
 Egintz bakarra.

Donokin izarra
 Lurren lilia
 Klabelin polita
 Gure bakalduna.

Ondarribi, 1925

Gaztelugatxe

Jon Donea etorri ei zan
Gaztelugatxira antxina
Laister-laisterka lau yauzkadan
Eginik bide guztia.

Matxixako errez goiturik
Itsasargi da geroztik
Ta gogargi diztitsuena
Gaztelugatxe-erpiñetik.

Jon Deunak beñala Judean
Bidea Josu onari
Egiten eutsan lez dagoi
Orain arrantzaleari.

Bermeotar arrantzaleak
Urteten ei dira pozik
Ekaitz izugarri erditik
Jon Deunak lagun egiñik.

Ta bermeotar arrantzalen
Sendikoak etor dira
Esker-oroik dakazela
Sarri Gaztelugatxera.

Ta bermeotarrak ezezik
Inguruetako danak
Elkarren leyan lez datoz
Ekarrerazik Jon Deunak.

Entzun ba Deun zoriotsua
Zure zalen eskaria
Zaitu gure gogo-garia
Ta erre bertan pizti txar guztia.

Ondarribi, 1924

Kalbarioak

Pilatok epaitu dau
Gure Jesus ona
Lapur biren erdian
Gurutzen iltera.

Lapur biren erdian
Doya Jesus ona
Gurutze bizkarrean
Balitz lez gaizkiña.

Lenengo aldiz lurra
Jo du Jesus onak
Jausi erain deutsela
Gure pekatuak.

Ama-semek bidean
Dirade arkitu
Bata besten biotzak
Egiñik urratu.

Simon zirenetarra
Lagun omen dotse,
Ez yaken bidean il
Eronaz gurutze.

Beronikak errukiz
Zamuz arpegia
Emen garbitu eutson
Arturik saria.

Bigarren aldiz lurra
Yo dau Jesus onak
Aztunak izan bear
Gure pekatuak.

Ez nitzaz negar egin
 Andre errukitsuak
 Ezpada zeuekaitik
 Diño Jesus onak.

Irugarren aldian
 Emen yo dau lurra
 Ezagutu dagidan
 Neure pekatua.

Emen billustu eben
 Jesus lotsatia,
 Niri lotsa sartzeko
 Ain lotsabakoa.

Gurutzen yosten dabe
 Gure gaizkalea,
 Odolez eros dagin
 Gizonen gogoa.

Orra gurutzen illa
 Zure Jaugoikoa,
 Irabazi dagian
 Zure maitasuna.

Gurutzetik yatsirik
 Jesusen gorpua,
 Bere amak artu dau
 Samiñez urtua

Orra obiraturik
 Zure gaizkalea,
 Noz arte izango zara
 Zu pekataria?

Ondarribi, 1924

Goramenak Miren Amari

Donokin uso
 Lurrean gozo,
 Beti betiko
 Zarela Amatxo

Donokin izar
 Ludian indar,
 Bizi bizia
 Zera zu Ama.

Donokin dizti
 Itsason argi,
 Argi argia
 Da gure Ama.

Donokin pitxi
 Ortuan lili
 Zuri zuria
 Cure lorea.

Goyan eguzki
 Gugaz illargi,
 Eder ederra
 Gure kutuna.

Donokin kabi
 Lurrean ezti
 Goxo goxoa
 Gure maitia.

Goyan bakaldun
 Gugaz babesdun
 Onginaitua
 Miren ederra.

Goyan andrerik
Lurren amarik
Onen onena
Gure zoruna.

Donoki-lurrari
Oso osoan
Guzti erruki
Zera zu beti.

Ama maitea
Ama gozoa
Gau eta egun
Zakidaz lagun.

Ondarribi, 1924

Azken Epaya

Estu larri dago
Gogo obendaria
Jaungoiko aurrean
Azken epayan.

Epaille zorrotza
Kontuak eskatzeko
Ta salatariak
Gu salatzeko.

Oi ze estu ta larri
Ikus bear geran
Buru garbi ezinik
Epai aretan.

Zorretan andia
Errukin txikerra
Gaiztokeriz gañez
Obendaria.

An dago gogoa
Oso dardatua
Zer egin ez daki
Izuz urtua.

Ez da arritzekoa
Bere guraria
Egote nai badau
Mendi azpian.

Entzun oin beraren
Izketa samiña
Arri biurtuta
Bildur gorrian.

Obendari zera
Neu natzu zingiri
Dasat gogapeak
Errukigea.

Jauna dozu iraindu
Neu natzu zingiri
Gotzon zaitzaleak
Dasa berari.

Gaizkiñak ostera
Dasa berori
Oben ta obenez
Zaldu zagoz neuri.

Nik ezin ukatu
Dalako egia,
Gaur galdu bear nau
Goi-asarreak.

Josu Jaungoikoa
Gogo-eroslea,
Berak erosiko
Gogo-billaka.

Ni zentsunbakoa
Gogoa galduta,
Egur igartua lez
Suari daika.

Barruko zimiko
Biotzeko arrak
Austu nagizute
Une onetan.

Iriki zaite lurra
Iruntsi nagizu
Ezin ba-naz egon
Lotsaz ezereztu.

Ondarribi, 1924

Arrena

*Pater meus et mater mea derelinquerunt me,
Dominus autem assumpsit me.*

(Psal. XXVI-16.)

Utzi nenduan aitak
Utzi nenduan amak
Baño artu nenduan
Zeruetako aitak.

Adu zoragarria
Ume gaxoarena
Guraso ilkorran ordez
Jainkoa damayona.

Bego ura arrayentzat
Lurra naraskientzat
Aizea txorientzat
Baño, Jauna, izan zatez
Zu betiko neuretzat.

Ondarribi, 1924

Gurutz-oñean

Il da bai, il da Jesus
Neure eroslea
Gurutze baten il da
Jainkon Semea.

Gurutzean yosirik
Jesus dago illik
Gizon antza galdurik
Dana urratirik.

Arantzazko koroya
Burun daukala
Garunetatik barren
Sakon sartua.

Gurutze baten il da
Dana urratua
Gain-barru egoala
Miñez yosia.

Obendariakaitik
Negar eginta
Gurutzen il da Jesus
Odoluztuta.

Borrerua nazela
Enaz garbaitzen
Ta obenez biotza
Nabil betetzen.

Bide au itxi ezik
Kondenauko naz,
Ta ni naizen eroa
Zuzentzen enaz.

Ondarribi, 1924

Gogo gaxoak

Entzuzu Jauna
Gure otoya,
Gogo gaxoen
Aldeko da-ta.

Adizkideak
Min bizietan
Laguntza eske
Garbitokian.

Jainkon maiteak
Direla danak
Ezin lagundu
Orain Jainkoak.

Guzti-aldunak
Ezin daikena
Egin daikezu
Kristau zintzoa.

Noz egongo naz
Jainko aurrean
Bera ikusteko
Malla osoan?

Adizkidea,
Nigaz erruki,
Otoitz labur bat
Goiko Jaunari.

Orra didarra
Gogo gaxona
Erruki zaitez
Biotz-biguna.

Ondarribi, 1924

Arrena Neketako Amari

Negarrez nator
Ama zugana
Obenez Josu
Neuronek il da.

Neuronek il dot
Neure obenez
Gurutzen yosi
Untze gogorrez.

Neuronek saldu
Atsegin loyez
Ta koroyatu
Arantz zorrotzez.

Neuronek loitu
Neure miñegaz
Bere arpegi
Birau loyekaz.

Neuronek yosi
Bere biotza
Neure esker-beltza
Ezpata dala.

Zeure seme dan
Neure Jainkoa
Neuronek il da
Dariot miña.

Nik merezi dot
Urkemendia
Judas legeztxe
Naz dollorra-ta.

Gaiztoki-suak
Dira txikerrak
Zeatuteko
Nire obenak.

Baño erruki
Ama maitea
Bestela nago
Gaiztokian-ta.

Miñaren miñez
Lertu biotza
Zeure oiñetan
Nago arrenka.

Ondarribi, 1924

Eguberri

Egun onetan
Mendik dabilta,
Bai darioka
Gozotasuna.

Muñoak barriz
Esne zuria,
Onez gañera
Ezti gozoa.

Egun onetan
Izar ederra
Argi jario
Agertutzen da.

Orra zeruak
Intza bialka
Euri-matasak
Euritsen ona.

Gaue igarota
Dator eguna
Egun iraunkor
Gutziz ederra.

Lurra zabaldu,
Lorak loratu
Ta igali ona
Arin agertu.

Egun onetan
Gure Jainkoa,
Gaizkale dala
Datorkigula.

Jesus guretzat
Argia dala
Ta jainko-iturri
Ur alazduna.

Egun onetan
Erdu iturrira
Gogorik onenaz
Edaten ura.

Gauen erdian
Gentza orduan
Jesus yayo da
Lasto ganean.

Gurtu egizu
Sinisteduna
Lasto ganean
Daukazun Jauna.

Ondarribi, 1924

Gubioko Otsoa

Apenino mendietan
Dago ia eskegita
Gubio erri txikerra
Unbriako uria.

Bera dagon erriak
Izena dauko Kalbo
Ta Asisko erriaren
Iparraldera dago.

Urte batzuek lenago
Bere eriotza baño
Gubiotik Asistarra
Egin eizan igaro.

Ta aro artan ei egozan
Gubiotar guztiak
Ingeruko guziekaz
Bildur gorrik artuak.

Kalbo mendin aitz zulotan
Bizitzen zan otsoak,
Abere ta gizonetan
Zegizan eriotzak.

Ardi edo arkumeak
Idi edo zaldiak,
Gizon edo umek ziren
Otsoaren yakiak.

Iñok ezaban kemenik
Urtetako landara,
Ezpaeban eroaten
Eskuan izkillua.

Ezbear onen barriak
Bigunduta asistarra
Errukin irozturik
Aitz zulotara doya.

Begiz ta ikaraz urrundik
Jarraitzen dotso ozteak
Eta Prantziskok ustetsu
Igo daitu aldapak.

Eta ikusirik otsoak
Biderdi egitera
Gizona zetorkiola
Amorruan sartu da.

Ta urtetan dotso bidera
Begietatik sua,
Ta bere ahotik bitza
Ugari dariola.

Otso odolgaitzan aurrean
Ez da izutzen Pranzisko,
Ta aurrez siñalatuta
Otsoari diñotso:

«Anai otso, ator ona,
Ta Jainkoarren gentzan
Oker niri edo iñori
Egin barik ezetan».

Ta amorru galdurik apal
Biurtu da otsoa,
Ta ardie balitz lez dator
Prantziskon oñetara.

«Anai otso, anai otso,
Ordun diñotso Deunak,
Egitekok egin dozak,
Irek ankerkeriak!

Merezi dok eriotza
Ta eriotz gogorra,
Ire kidekok ezezik
Il dok bere gizona.

Jainkon-itxurak ill dozak
Ik ankertasunean,
Eriotza merezi dok
Zuzentasun osoan.

Guztik yagozak bildurrez
Guztik espaz beterik
Baño gure yodaz egin
Bien artean gentzak».

Otsoak:

«Egin dodanak egin dodaz
Gosek eginerazta
Bein neure gosea il ezkerro
Guziri on eginda.

Izen nazela egia da
Otso arrapalaria,
Baña arrastian banatu dot
Goizen arrapaukoa.

Baitura erdia itxiten dot
Nik iñorentzat landan
Zer yan gosetik euki dagin
Zer yan ezdaukonean.

Bakar-bakarrik dagit guda
Artu barik Iaguntza,
Neu naz gudarozte, neu indar,
Neu etxayen ikara.

Neure izkilluk agiñek dire,
Neure zaldiak, oñak,
Eta zelatariak dodaz
Neure begi bizkorrak.

Neure ikurdia, bular au da,
Neure bizi kemena,
Neure egintzen zuzentasuna
Bizibide zioa».

Prantzisko Deunak Otsoari:

Ire okerkerin sustrai
Gose dok, anai otso,
Baño zegaz alikatu
Eukiko dok gerozko.

Ik gure bok gentzan bizi
Ok bizi azen arte
Gogoz janari emonaz
Alikatuko aute.

Baikun onek, anai otso,
Artuten dazak ontzak?»
Ta buru makurtuz bayetz
Ordun darautso otsoak.

Eta Prantziskok diñotso
Otso gosetiari,
«Zintzotasun ikurrean
Ekarrik bosteko ori».

Ta au gauza arrigarria
Lenen aldiz otsoak
Emon eban bostekoa
Egitearren gentzak.

Leoyagaz egurazten
Atsegin-baratzean
Txakurtxuegaz legeztze
Ibiltzen ei zan Adan.

Eta oin bere antzera
Asistar alaztuna,
Gubio alderantz doya
Otso lagun darola.

Nork esan gubiotarren
Atsegin eta asaltsa
Otso ankerra ikustean
Txakurtxu lez otzana?

Gubiora eldira dina
Eguraztera gisa,
Oztetza arritu erditik
Prantzisko ta otsoa.

Bein emengo zayan danak
Arri gañera igenta,
Prantziskok dagi bulartsu
Berebiziko izkintza.

Prantzisko Deunak Gubiotarrai:

«Obendien zema dogu
Otsoaren zemaya,
Anai maiteak, garbayaz
Batu penitentzia.

Ziniskeak baziña lez
Zentzun apur bakoak
Begitariño zagoze
Lizunkeriz beteak.

Errukia daukazue
Oso ayenatua,
Goi-maitasunak ez dauko
Zuetan ostatua.

Asarre ta gorrotoa
Non-gure ikusten dire
Abel-odolak gorritu
Ikusitzen da lurre.

Bildurre daukotzezunak
Otso gosetiari,
Ez dautzezue eukiko
Gaiztokiko suari?

Egun bat eta bestea
Gaiztakeriz beteta,
Jaungoiko asarreari
Zabiltzea zipoka.

Suzko-zaldi ganen dator
Izkillu zorrozduna,
Azkon goriak eskuan
Jaungoiko asarrea.

Anai maiteak garbayaz
Batu penitentzia,
Gure bozue alden du
Jainko-zigorra dea».

Gubiotarrak:

«Obendariak gara
Obenez betek gagoz,
Baño garbai doguta
Gure bitarte zagoz.

Miñaren miñez gagoz
Gure Jainko irainduta
Azketsi iritxi gurez
Lertu dauku biotza.

Negar malko dario
Dagoz gure begiak
Eta garbai danbadaz
Urratuak biotzak.

Ura lez edan dogu
Guk askotan obena,
Izanik asarrea
Sarri gure ogia.

Baño oin andia da
Gure biotz-garbaya,
Oso barrunbekoa
Gure asmo zuzena».

Prantzisko Deunak:

Orduan Prantzisko Deunak
Pozaren pozaz dasa:
Jainko ta otsogaz, biekaz
Dago gentza egiña».

Goiko Jaunaren baikuna
Gentzarako auxek da,
Penitentziaz biltzea
Garbai-negar-malkoa.

Ta otsoaren baikuna
Auxek besterik ez da
Azkatasuna ibilteko
yateko yanaria.

Artuten dozuez ontzak
Gubiotar maiteak
Ondo gurez zuentzako
Imiñiko baikunak?».

Onetsizko oyu alayak
Urten ziren ugari
An asaldata egon
Ostearen aboti.

Otsok baikun indargarri
Emon zun bostekua,
Bigarrenez egun atan
Benetan gelgarria.

Ta bizi izan zan artean
Pozik egon otsoa,
Lenengo otsoak galduko
Doyak bereganduta.

Ta aurrerantzen otsoa
Yaki onak arturik
Lasai-lasai ibiltan zan
Berak nai zuen lekutik.

Arik eta egun baten
Beran urten pisuak
Egurazten ibiltea
Eragotzi artean.

Ondarribi, 1925

Gauon

Ezin egon naz
Egon bakean
Gagozelako gaur
Gabon gauean.

Pozaren pozez
Ezin naz egon
Nik zoriona
Gaur badot nonon.

Belenen dago
Neure zoruna
Izadi dana
Poztuten dauna.

Belenen Jesus
Gaur yayo yaku,
Lasto ganan!
Gurtu egizu.

Gauen erdian
Negu gorrian,
Berea otza
Ordu aretan!

Txiro egiñik
Nigaitik dago
Beartsu baño
Beartsuago.

Maria'n altzon
Dago Jainkoa,
Bere ondoan
Jose Donea.

Aingeruk dabiltz
Gaur abeslari,
Aintza emonaz
Gure Jaunari.

Artzayak datoz
Gaur Belenera,
Pozaren pozez
Eskeintz opaka.

Deitua zagoz
Gizon ontsua,
Belenerako
Zagoz deitua.

Aingeru bidez
Jainkok deitua,
An gurtutzeko
Bere semea.

«Gauon gaua»
Pozezko gaua
Donoki-lurran
Atsegin zara.

Ondarribi, 1924

Izar ederra

Maria zara
Izar ederra
Gure biotzen
Argitzaria.

Maria zara
Itsasargia
Gure batelen
Bide zuzena.

Gure abaro
Itsaso-lurran
Gure irozkaya
Leku guztian.

Donoki-lurran
Ama gozoa
Guzin bakaldun
Biotzekua.

Egun sentian
Goizeko izarra,
Zeu zeran ainbet
Ez da ederra.

Ostadar eder
Polit polita,
Maria'n ondon
Deuseza zara.

Klabelin polit
Zoragarria,
Gure amatxu
Politagoa.

Lilitxu zuri
Urrinkaitsua,
Gure amatxu
Zuriagoa.

Eguzki eder
Diztiz betea,
Diztitsuago
Ama Maria.

Ondarribi, 1924

Garizumea

Neure aurrean
Gaiztotokira,
Obendariak
Bilin balaka,
Ikusten dodaz
Yausten direla.

Auarren nabil
Oben larrian,
Zentzuna galdu
Neure buruan
Nabillen arten
Oben-bidean.

Orra ni emen
Gurutz oiñean
Garizumako
Egun deunetan
Obenak negar
Garbai bizian.

Garbai dot Jauna
Zeu samindua,
Neure obenez
Zen iraindua,
Nigaz erruki
Errukiorra.

Ondarribi, 1924

Olentzaro

*Egubarritan
Jesus seaskan,
Beragaz gabiltz
Umeak pozikan,
Aterik ate
Erri guztian
Gogoz abestuz
Alde guztitan.*

Urte guztiko poztu gaitean
Urtean bein Olentzaro,
Egubarritan gauzen ezkerro
Alaiturik gagoz sendo.

Lasto ganean guri Belenen
Ume Jesus yayo yaku,
Ta zeruko angeruak ezik
Lurrak bere poztu daitu.

Alai-bidea beti dalako
Eskuzabal dan gizona,
Bete dagizun nagusi Jauna
Utsik dakargu zizkua.

Bikarioa, ementxe gatoz
Olentzaro abestika,
Abesti bidez agertu guren
Biotzeko esker ona.

Alkate Jauna entzun egizu
Olentzaro abestia,
Ardure orde zume txikerrok
Abestuten dautsuena.

Ondarribi, 1924

Seaskan

Ume seaskan
 Erabillika
 Miren amatxo
 Lilli-zuria.

Seaska aldean
 Miren kantari
 Abots gozoan
 Bere semeri.

Nok laike yakin
 Zelangoa zan
 Beran abesti
 Seaska aldean?

Donoki-doñu
 Alai gozoa,
 Bere abesti
 Eresintsua.

Gotzonok zauzan
 Ixil-ixilik
 Entzun gurean
 Bere abestik.

Ondarribi, 1924

II LORETXUAK

Udaberri

Negu ondoan
Udaberria
Ludi guztian
Pozez artua.

Gizon ta txori
Izadi guzti
Abeska dabil
Udaberriri.

Gaur loretxu bat
Gure ortuan
Biar beste bat
Aren ondoan.

Urrengoroko
Agertuko da
Ortu guztia
Lorez betea.

Txorik abestu
Lorak lurrindu,
Doñuz, urrinkaiz
Ez ni zoratu.

Udaberria
Mandataria
Amets gozoa
Zure berria.

Ondarribi, 1925

Urretxindorra

Urretxindorra beti
Abesti eta abesti
Oi ze doñu politikak
Nagon entzuten beti!

Neure leyo aurrean
Daukat ortu ederra,
Gaut'egun abestika
Bertan urretxindorra.

Itxi itxi abestiak
Une batean, txori,
Mamo txiker bat yanta
Jarduteko abeslari.

Liliaren urrinkai
Dago gazi-gezea,
Urretxindor donuaz
Gozoturik bagea.

Ekin orrela dala
Ekin urretsindorra
Ekin txorrotxioka
Iñoiz nekau bagea.

Karkassonne, (Prantzia'n) 1927

Maitale billaka

Ituna bai dago
Neure biotza,
Orain dagolako
Maite bagea,
Igeska zabiltza
Jesus maitea!

Jesus maitalea
Gogo-zalea,
Igeska bazabiltz
Nago galdua,
Non gorde ote da
Neure zoruna.

Non zagoz egurdin
Lo-xusta aroan,
Eguzkiak gogor
Yoten daunean?
Sagarpean maite
Geriz goxoan?

Jerusalengoak
Zaren alabak
Beartzen zaituet
Ziñan azpian
Esateko niri
Maitea non dan.

Ate yagolea
Kupi zaitea
Nondik igaro da
Neure maitea?
Baneki artu daun
Igesbidea!

Aitz artetik gora
Egun-sentian
Mendi-larretara
Zatozten auntzak,
Nundik igesi dau
Neure maiteak?

Bedarran orrian
Zabuka antzera
Goizean zabiltzan
Intza tantoa,
Ikusi al dozu
Neure maitea?

Aldapa, goiberak,
Ibar mendiak,
Maitea billaka
Ibillik danak,
Ta iñon ez arkitu
Maiten oinkadak!

Agertu zakidaz
Ene maitea,
Luzapenik bage
Oin bereala,
Bestela bai nago
Itunez illa.

Ondarribi, 1924

Karnaba

Karnaba txoritxu
 Artgaz betea
 Yan orduan bere
 Kantari zabiltza.

Abar orlegian
 Zakust nik kantari
 Iñoz itxi barik
 Zure doñuari.

Bedarretan bere
 Aleari tinka
 Zure doñuetan
 Zakust zabiltzala.

Abarraren puntan
 Kabitxu polita
 Egiten dakizu
 Txoritxu pizkorra.

Lau arrautza imini
 Lau ume atara,
 Laurek azi eta
 Kantari aurerra.

Burua gorria
 Bularra zurizka
 Ego-buztan beltzak
 Auts-margoko soiña.

Luma bellegirik
 Ezpaluko berak
 Azaldurik orra
 Beraren margoak.

Doñu indartsu dun
 Kantari utsa da
 Txori begiko dan
 Karnaba txoria.

Ondarribi, 1924

Txapelketa arrigarria

Bazkaldu barik
 Bazkal ostean
 Bañola egon
 Leon anayaz
 Prantzisko Deuna
 Zingira eder
 Baten ondoan.

Ezer yan barik
 Jainko aintzalduz
 Sarri zegiten
 Bete legea,
 Baño oingoan
 Beranduarren
 Ogi pusketan
 Baukean pilla.

Egarri ase
 Onez gañera
 Iturri eder
 Ur otzekoa,
 Aldamenean
 Autxek aukean
 Jainkoak jarria.

Landa zagala
 Ebela maya,
 Zamu ederra
 Zamu biguña
 Pitxi lorakaz
 Egon egiña.

Ordu artako
 Lo-xuxta ondo
 Eginik eukan
 Urretxindorrak.

Zingira ertzen
 Abar artean
 Eukazan berak
 Abesti-gelak.

Ezagaturik
 Zirela biak
 Gizon ontsuak,
 Oleskalari
 Ari zan bera
 Gogoz egiten
 Txorrotxioak.

Urretxindorran
 Abesti gozok
 Entzun orduko,
 Olerkaria
 Gain eta barru
 Oldar oldarrez
 Asaldata da.

Ta agindu eutson
 Anai Ieoni,
 Jainko aintzaltzen
 Zein zan nagusi
 Ezta-baidean
 Urretxindorraz
 Une berean
 Bearko zala
 Antxek ikusi.

Ta anai otzanak
 Erantzun eutson
 Atxakietan
 Estu ta larri.

«Ene Prantzisko,
 Zelan gura zu

Nazen txatxarra
 Abestuteko,
 Doirik gabea
 Abestietan
 Burrukalari
 Urretxindorraz
 Nik egitea?».

«Orretarako
 Zu zara ona
 Olerkalari
 Doiz betea,
 Ta abestuteko
 Abots gozoa
 Jainkok daukazu
 Zeuri emona».

Geyago barik
 Prantzisko Deunak
 Biderdi dagi.

Ta zorionez
 Ganez ganezka,
 Abestietan
 Jainko aintzaltzen
 Zein dan geyago
 Txapelketean
 Erakusteko
 Urretxindorraz
 Aurrez aurrezka,
 Abestiari
 Jardun asi da.

Eguzkiari
 Maitasunari
 Goiko Jaunari
 Abots gozoan
 Eresiñetan
 Bein eta berriz

Abesten dotso
 Prantzisko Deunak.

Ta Urretxindorra
 Bere txandean
 Bere doñuan
 Txorrotxiotan.

Beti bardiña
 Beti gozoa
 Beti barria
 Bere doñua,
 Gizaldietan
 Egon daiteke
 Aspertu gabe
 Entzuten bera.

Urretxindorrak
 Errez goitu dau
 Olerkaria,
 Abestietan
 Bien artean
 Zala burruka.

Deunen eskutik
 Sari artuta
 Ogi mirriñak,
 Goi-onetsia,
 Pozaren pozez
 Itzuli ei zan
 Urretxindorra
 Bere kabira.

Ondarribi, 1925

Txori eria

Barrua mintsu
Makal egoak,
Zer egin bauko
Txori eriak.

Zabelan gose
Urrun aleak,
Sarek edonon
Etsaik yarriak.

Eiztari anker
Edo mutiko
Urduri dabiltz
Atz emoteko.

Joadi urrun
Katu zitala
Zer uste dok ba?
Sagua dala?

Etsaiak atan
Etsaiak barrun
Gaixo alege
Gose ta mindun,
Gau edurtsuan
Txori eria
Sasi artean
Itun ilten da.

Ondarribi, 1925

Julentxu

Zegatik Julentxu
Ametsagokoa
Izanik alaya
Dago gaur petrala?

Ama barik dago
Gaur ume gaxoa,
Beraz galdu dauka
Beraren umorea.

Agertu da amatxu
Etor da umorea
Nok azaldu daike
Bere poz andia?

Bera da abeslari
Bera txistulari
Eldurik amari
Beraxe dantzari.

Au lakoxe poza
Ume txikerrana,
Aldenduta gero
Datorrenen ama.

Ondarribi, 1924

Gotzon Lorea

Lorez beteko
Landa ederran
Loretxu batek
Gaur arrastian
Goxo goxoki
Yoten ninduan
Begi begian.

Ene loretxu
Polit polita
Ez niri galdu
Begi-ninia.

Landa zabalán
Erdi erditik
Eskutatua,
Marmariz gabe
Ixilik yoyan
Errekatxua.

Or eta emen
Lore politak
Uran ondoan,
Goxo goxoki
Yotzen ni beti
Neure begian.

Belartsuaren
Puntaren puntan
Bost sei loretxu
Urdin urdiñak,
Kabin txoritxuk
Bezin poliki
Alkarren ondon
Jainkoak yarriak.

Lurrinkai gitxi
Daukon loreak,
Politasunez
Neure begitan
Yoten niniak.

Loretxu onek
Gotzon lorea
Izena dauka,
Ta bera dago
Gure landetan
Politasunez,
«Ni naz goitarra»
Goiz-arratsetan
Egun guztian
Guri oyuka
Diñarduela.

Txikerra berez
Polita ziñez
Non nik arkitu
Politagorik
Bilatuarren
Beti yoranez?

Ondarribi, 1925

Umeak

Donokiko iru gauza
Daukoguz lurrean
Jainkoak guri itxita
Donoki-oroyan.

Izarrak eta lorak
Umean begiak,
Benetan direzala
Atseingarriak.

Neure izar eta lore
Neure maitatiak,
Benetan zerate bai
Atseingarriak.

Lore ta urne artean
Jesukristok berak
Eukiten ebazela
Atsegin andiak.

Donokiko emaitza
Zarean umeak
Jainkoagan biotzak
Zarea bereak!

Ondarribi, 1925

Kanariua

Abeslaria bai
Kanarioa,
Goixetik gauera
Txorro txioka.

Kayola urrezkua
Bellegi bera,
Borreru aurrean
Txorro txioka.

Aletxu ordañez
Guzti alaitu
Abesti gozoak
Beti abestu.

Egonarren beti
Espetxetua,
Esker onez bete
Dauka barrea.

Zegaitik zagoz ba
Irudigea,
Beztun bakoa
Zarela dana?

Banintza idazlea
Doaiz betea,
Emoteko zeuri
Zorra yatzuna!

Ondarribi, 1924

III NASKALDIA

Neure Ama

Ezagutu orduko
Galdu neban ama,
Ordutik nik ez dakit
Zer dan onginaya.

Axe zan onginaya
Onginai goxua,
Beste guztiak dira
Onginai-apurra.

Emen nabil geroztik
Ni ama billaka
Ta onginai guztikaz
Ezin dodala egin
Amaren erdia.

Ondarribi, 1925

Abra

Santandere ta Donostiako
Uri eder ta aipatuak
Ederrak arran, gitxi zarea
Abran aurrean imiñiak.

Zuen ondartz kai, ta bazterrak
Benetan dira alai ederrak
Baño bein Abra ikusi ezker
«Naiko da» diñoie begiak.

Itsaz anditik sartu ataran
Tutua yo ta kea bota,
Andi ta txiker ontziak dabiltz
Damayela Abrari bizitza.

Traineru batel ta gabarretan
Bertan amaka badabiltza
Guztien arten ituna bera
Alai yarriko laukiala.

Abra'n dagoz bere bi itsaz-orma
Luze lerdan eta iraunkorrak
Murruka gogoren bilbotarrak
Itsasoari irabaziak.

An dago bere Portugaleten
Zubi eskegi aipatua,
Goiztik gauera, batik bestera
Eron-ekarrin dabillena.

Neguri, Santurtze ta Areatzan,
Portugaleten eta Algortan,
Dagon guzto ta eder ondoan
Besteanak dagoz lekutan.

Ango etxetxu ta yauregiak
Ango baratzak eta lorak,
Ondartzak eta egurats-bidek
Direla asko ta ikusgarriak.

Ta ibai ederraz, onek guztiak
Egiten daude gure Abra,
Orren ederra, orren bizia
Iñun berdiñik ez daukona.

Muskaria (Tudela) 1926

Egunerokoa

Arin, arin betor
Egunerokoa,
Ankamotx ez deiten egon
Mintzo ederrena.

Euskera goxoa
Ona ago benetan,
Seme bakar ankamotxa
Daukala ludian.

Zer egin daikea
Ankamotx gaxoak,
Murrukada gogorrean
Ludi zabalean?

Zer egin daikea
Mintzorik zarrenak,
Asteroko beste barik
Gaurko egunean?

Makal eta larri
Omen barik bizi,
Eta goiz edo berandu
Goitik bera yausi.

Zer egin biogu
Asterokoagaz
Laisterkada irabazteko
Omen gurenagaz?

Anka biak yarri
Ondo ibilli dedin,
Eguneroko egiñik
Gero barik gaurtik.

Gure bogu ikusi
Euskera sendoa,
Gure t'ezekoa dogu
Egunerokoa.

Ez da gaur ezinkor
Egunerokoa
Balaitike ez izate inoiz
Eginkorragoa.

Gogo gartsuk dagi
Egunerokoa,
T'egunerokoak dagi
Irakurle pila.

Erosi nai t'erosi ezin
Egunerokoa,
Auxek bai dala lotsagarri!
Noz arte, euskoa?

Ondarribi, 1925

Neure yayoterria

Maruriko erritsuak,
Izararren txikerra,
Ikuskai ederrak daukoz
Asetseko begia.

Ango mats ta malukiak
Dira goxo goxoak,
Ango zelayak ederrak
Lilik urrinkaitsuak.

Eztarritik bera doya
Arin urdail barrena,
Batek nai baño lenago
Bertako txakoliña.

Ango elizpen egonak
Arako dauko seta
Ibar eder ta zabalak
Egin dotso lilura.

Gordetako itsaz-axetik
Mendia iparraldera
Eliza erpintxo baten
Egoaldera ibarra.

Etxe guztiak banaka
Ortuz ingerutuak
Eta ugari ortuetan
Yanaririk onenak.

Eta ain zinistetsuak
Bertako biztanleak,
Jaungoikoa otseinduaz
Pozik bizi direnak.

Gizaguren jayotteri
Pozarren diñot dala,
Larrazabal eta Azkorra
Bikaiñenak direla.

Olakoxe neure erria
Zinez maitegarria,
Benetan dodala maite
Neure yayoterria.

Ondarribi, 1925

Euskera

Burua bean, anak goyan
Nork yarri daitu euskoak
Ibilteko euskera barik
Orren lotsa gutxikoak.

Erri guztietan darabilte,
Euskera oinperatua,
Ez negarrik, Ama gaxua
Emen daukazu semea.

Egaz iñoz, nekauten ez dan
Egalaria banintza,
Erririk erri yoateko
Ama euskeran aldezka.

Esateko euskaldunari
Sua dario didarka,
Ama euskeraz daukazue
Esker txar eta baltza.

Zergatik zabilte orrelan
Gizon anker eta ergelak
Irainduaz ama euskera
Iraintzen zeuen buruak?

Euskera barik euskalduna
Pipiak jo daun enborra
Ez lorarik ez igalirik
Iñoz emongo ez duana.

Ondarribi, 1925

Mendigoizalea

Mendigoizale
Begikoa,
Goizean goizti
Mendik gora.

Gau illunean
Kukurruku
Gure ollarra
Asi yaku.

Egun sentia
Ganen dogu
Gaur egin badau
Kukurruku.

Mendigoizale
Yagi adi
Gugaz gurabok
Gaur etorri.

Goizeko izarra
Agertu dok
Zeñen ederra
Ikusikok.

Mendi ganetik
Guk Aberri
Egin biogu
Gaur ikusi.

Beti ederra
Dan Aberri
Mendi ganetik
Zoragarri.

Aberri ezik
Donokia
Mendi ganetik
Edertzen da.

Gure Abesti
Gozoenak
Mendi goyetan
Abestuak.

Asmo-berkoi
Sendoenak
Mendi-gañetan
Artukoak.

Agur mendiak
Biar arte,
Zuen begiak
Dodaz maite.

Ondarribi, 1925

Etsai, orpoan

Ludi onetan
Etsai orpoan,
Esker, eskuyan
Alde danetan.

Txiribiria
Jan dau txoriak,
Txori sugeak
Suge beleak.

Iru eriotz
Ordu batean
Ta iru mallakok
Elkarren endan.

Ludi onetan
Beti onelan
Bat bizi dala
Beste sarean.

Etsai, orpoan
Dabil gizona
Ludi zabalán
Zorion billa.

Billatzen badau
Billa orduko
Etsaia, orpoan
Aginka dauko.

Aginkaz gauaz,
Baita egunaz,
Beti aginka
Jabilko beraz.

Gizon bidazti
Beti aurrera,
Ibar onetan
Erbesten zara.

Baten lekuan
Biar bestea,
Emen lurean
Alan legea.

Urrerorako
Betiraundean,
Sartuak gagoz
Alkarren bultzan.

Gure bizitza
Bizitz gaxoa,
Une bateko
Argi-malkoa.

Ondarribi, 1925

Neure ituna

Nekea yat atsegiña
Ito naukala itunak
Onela bizi nazela
Lertu bear zameak.

Urteak igaro dodaz
Gizaldi zamatanak
Itunez erdoyatuta
Neukezala barruak.

Beti lertu bearrean
Atlantenak bezela
Aek pisuz, ni samíñez
Auxek dala tartea.

Neure biotzen zauria
Benetan dala andia,
Lurrak ez dauko osakaya
Neuretzat naiko dana.

Kalbario mendiko
Gurutze Donea,
Arren izan zaitea
Neure osakaya.

Ondarribi, 1925

Bidasoaren baztarrean

Ikuskai eder
Egarri dana
Goiz argi baten
Jaizkibelera.

Ta asetuko dau
Bere egarria
Mendi-gallurran
Ernai begia.

Ikusiko dau
Txoko ederra
Ondarribiko
Uri polita.

Erpintxo baten
Buru daukala,
Ta abar ederrak
Orra ta ona.

Abar oetan
Kabi politak
Ondarbitarrak
Ertiz egiñak.

Eta kabitan
Txorikumeak
Uda igaroten
Pozik dagoznak.

Badira bertan
Eusko txoriak,
Baño geyenak
Uda txoriak.

Negu aurrean
Ioten direnak
Egoaldera
Euren lurrera.

* * *

Ta Bidasoa
Ibai ederra
Izkorenatan
Zingira dala.

Izokik bere
Damazkiena
Ta korrokoyak
Pillo pilloka.

Ondo ta lasai
Ondarribian
Bizi direa
Erdik urian.

Eta besteak
Baserrietan
Ibarran edo
Mendi-egalan.

* * *

Ekartzen daitu
Arrantzaleak
Illuntzerako
Arrai gozoak.

Boga ta boga
Goizti itsasoan,
Amuz ta sarez
Arrapaukoak.

* * *

Arrantzalea
Ta txingurua
Nekazaria
Ta serenua,
Lau bizibide
Auzaz gañera
Kontrabandista
Amorratua,
Omen dat norbait
Ondarribian
Lo egiñarren
Lotien gisan.

Agiri dala
Ondarbitarra
Gizatik dala
Gizon azkarra.

* * *

Ikuskai eder
Egarri dana
Goiz argi baten
Jaizkibelera,
Ta asetuko dau
Bere egarria,
Mendi-galurren
ernai begia.

Ikusko daitu
Bazter ederrak
Iru aizparen
Maite-sariak.

Ondarribian
Irun guztian
Eta Endayan
Baztar orotan.

Baserri etxek
Banan bananka
Uso zuriak
Dirudiela.

Eta sagardik
Eta oyanak
Bai erpinetan
Bai ibarretan.

Eta zelayak
Liliz beteak,
Iminiz dana
Urrinkayetan.

Eta ondartzak
Alai alayak
Udan daudela
Ostez beteak.

Datorren ura
Doayan ura
Solo tartean
Gora ta bera.

Guzti edertuz
Guzti apainduz
Baztar onetan
Agerten yakuz.

* * *

Aste gurenan
Elizkizunak
Arranditsuak
Entzutetsuak.

Oste andia
Beti dakarte

Ibaizabaltik
Garonararte.

Erriko yayak
Beti alayak,
Ondarribian
Alayegiak.

Erri alaya
Ondarribia,
T'erri lakoxe
Ondarbitarra.

* * *

Entzun dagigun
Arrantzalea
Esan gurozku
Bere bizitza.

Arrantzalea

Uran gañean
Nabil ni Jauna
Beti neketsu ludian,
Nizaz erruki
Errukiorra
Ekaitza datorrenean.

Izarrak goyan
Urak azpian
Arkaitz gogorrek ertzean,
Ni emen beti
Txalupatxuan
Neure maiteak goguan.

Arraitxuari
Jaurtiz arraba

Arrapauteko asmoan,
Neure umetxuak
Euke dagien
Arrai goxua mayean.

Izotz galantak
Artuak ditu
Neure bizkarrak gañean,
Zaparradea
Neuretzat dala
Giro ederra itxasoan.

Bakar bakarrik
Damat ikara
Bildurgarri dan ekaitzak
Neure txalupa
Onek apurtzen
Itsaz ertzeko atxetan.

Ene maiteak
Ez negar egin
Neuregaitik ekaitzean,
Ezpada otoitz
Jainko altsuak
Bare dagin itxasoan.

Gogo gora
Urpera gorpu
Negargarria ez dala
Baño biotza
Larri yabilkit
Arin etxera oyuka.

Irun

Begiz ta oroiz
Ikusirikan,
Ikusgarria

Irun onetan,
Orra ba emen
Ederra dala
Joten nauena
Neure begian.

Kolon-karrika
Karrika eder
Berdin bagea
Bai da luzea
Bai da zabala
Bai da txukuna,
Bero dagonen
Zuaitzpen dama
Itzal goxua.

Irungo erri
Lo ezpadago
Kolon-karrikan
Dago bizitza
Dago guztua.
Ator onera
Minez agona
Ikusi minez
Erri alaya.

Gaztedi erruz
Alaitasuna,
Irun onetan
Bada bizitza
Igia dala
Bizitz-ikurra.

Eliz ederran
Ama Maria
Itzagakoa,
Euren bakaldun
Euren kerizpe
Euren pitxia
Benetan dala.

Ama au arren
Irunen bada
Ugariegi
Ardi galdua.

* * *

Mendibil gañen
Kabi politak
Guztu onagaz
Ertiz egiñak.

Ango txori-ta
Txorikumeak
Bai direala
Zoriontsuak.

Dakust Irunen
Aizta ontsua,
Mendelu-barren
Zoriontsua,
Ondarribiko
Aizta maitea
Besarkatzera
Besok zabalik
Etortzen dala.

Endayarako
Eginik dauko
Bide zabala,
Argi dagola
Irun-biotza
Andia dala,
Bere senidek
Beti biotzan
Beti gogoan
On egiteko
Eukirik bertan.

Erri yayetan
Goiztik asi-ta
Arratsaldera,
Gudari pizkor
Amirratuak,
Arratsaldean
Erdi-motelak
Patar zitalak
Atzipetuak.

Laterri-muga
Irun dalako
Kateak daukoz
Ekintzarako.

Baño au arren
Irun bizkorrak
Ekintzak daukoz
Arrigarriak,
Gañetik dala
Lurrin goxoa
Elgorriaga,
Errandonea,
Ekintz onetan
Buru dirala.

Irun doatsu
Andre ugari
Amasei milla
Aurraren ama,
Ama gaztea!
Ez bildur izan
Beste ainbesten
Geyagotzeko
Zure umedia,
Ogi besapen
Datorrelako
Ume ludira.

Samin damate
Biotz erdian,
Endayarako
Eragozpenak.

Nori ez goxo
Bertako ondartzza,
Izan ezkerok
Ondartz-zalea?

Niri atsegin
Ango bideak,
Niri begiko
Ango etxeak.

Euskeldun bide
Olerkitsuak
Euskaldun etxe
Guztuz egiñak.

* * *

Maitasunean
Bildu gaitean
Anai maiteak
Gure kabian.

Bidasoaren
Baztar onetan
Ederto gagoz
Bai erranetan.

Ondarribi, 1925

Iru atso

Iketza legez
 Iñor baltzitzen
 Iru atso zar
 Badakitela
 Nik non dabilzten.

Goiko kalean
 Arrats aurrean
 Euren batzarran
 Bizi guztiri
 Narru kentzean.

Beti marmariz
 Edo arguyan
 Agiri dala
 Ez dala mutu
 Euren artean.

Ondarribi, 1925

Txiroa

Txakur gosetik
 Ogiar amets
 Txiro gaxoak
 Bazkari onez.

Yantzi zirpillaz
 Soña yantzia
 Barrun gosea
 Eskun makila.

Biotz itunaz
 Omen bagea
 Erririk erri
 Or do txiroa.

Aterik ate
 Beti eskean,
 Asi ezpada
 Bide zabalán.

Orain otoitza
 Beingon biraua,
 Bere siniste
 Siniste aula.

Errukigarri
 Txiron adua
 Bizi dalako
 Oinperatua.

Ondarribi, 1925

Zapino ta Sokrates

Zapino ezagutzalea
Sokratesgana doya,
Sokrates irakaslaria
Ikasleakaz dagola.

Sokratesek esaten dotso,
Zer ikusten dozu nigan?
—Asarratuko zaintikez-ta
Ez dotsut esango iñolan.

Arren esan eiztazu niri
Enaz asarratuko-ta,
Zer dan neure arpegian zuk
Orain ikusten dozuna?

Orrela bada orra emen
Nik zuregan dakusdana,
Ergela, moskorra, lizuna
Ikusten dot zariala.

Itz onek entzunda ukubil
Ikasle-eskuk biurtu ziran,
Irakasleri egiñiko
Iraiña bengau gurean.

Sokratesek ere, bereak
Jaso zitun babes eran
Ziñola, «utzi oni bakean»
Egi utsa bai-dau esan.

Griña gaizto onek nebazan nik
Sakon neure biotzean,
Baño yakintzari ekiñaz
Osoro goitu nebazan».

Kristau arten asko badira
Daukenak biotz garbia,
Ori da ikasi daukelako
Buru ukatuz, Kriston legea.

Ondarribi, 1924

Euskelduna ta euskera

Bata bestearentzat badira
Txapela ta euskelduna
Zetako orretarako ezpada
Euskelduna ta euskera?

Aspaldietan nik ikusten dot
Euskera oinperatua,
Euskeldunek berak direala
Euskeraren borrarua.

Ikusirik orrela euskera
Biotza daukat mindua,
Noz ikusiko aut euskelduna
Nik zentsunean sartua?

Sei milla urtean eutsi deutsea
Euskeldunak euskerari,
Zegatik orain saldukeria
Egin biogu Amari?

Sei milla urtegaz Ama euskera
Zakust errukigarria,
Semeak zuregaz aztu dira
Erruki zaitut nik Ama.

Sei milla urte semeak asiten
Beti nekez, beti lorrez,
Ta sari guztizat sari orduan
Bete zaitue esker baltzez.

Nire odola, nire bizia
Ezetako deus badira,
Artu egizuz, zeureak dira,
Ama euskera gaxoa.

Ondarribi, 1924

Eskola

Eskola dala esan oi da
Etxearen osamena,
Esate orrek badu noski
Bere egi zati galanta.

Ibilkeran eta yazkeran
Bere itz ta ganerakoan
Eskola bako agertzen da
Ia basati antzeran.

Ez idazten, ez irakurteen
Derrotean ez dakiña
Dago gitxi palta yayola
Izateko basatia.

Neska-mutillak eskolara
Bialdu ba gurasoak,
Gauero ikusirik etxean
Umean aurrerapenak.

Ondarribi, 1924

Beti umezurtz

Neure bizitza
Ama bagea,
Beti umezurtz
Ituna dala.

Kalbarioan
Beti nekea,
Neure biotzean
Beti arantza.

Bakardadea
Neure barrean
Eta zoruna
Beti urrunan.

Ituna lege
Nabil munduan
Nazelako ni
Umezurtz bertan.

Iñok nai badu
Biotz ituna
Neure langoa
Emon dayela.

Ondarribi, 1925

Txitoak

Ollotegian
Kakaraka
Gure olloa
Asia da.

Arrautz zuritan
Bat, bi iru lau
Dozen ederra
Imini dau.

Ollotegian
Klok eta klok
Gure olloak
Gaur egin yok.

Olo lokea
Guk badogu
Arrautz ganean
Imingo gu.

Amabi arrautz
Azpin yarrik,
Amabi txito
Dabiltz zutik.

Bata zuria
Beste baltza,
Gaixo ez dana
Pizkor dala.

Aman nekeak
Arek asten
Nok esan errez
Zenbat diren.

Miru goseti
Ondon beti
Txito gaxoen
Zelatari.

Olo lokea
Txito ganen,
Bere txitoak
Zaitzearren.

Ollasko goxo
Ondo erre
Goxo izenarren
Kostaua be.

Ondarribi, 1925

Txepetxa

Ardurez betea da txepetxa
Ganera pizkor ta txikerra,
Ain iguindua izenagaitik
Ez da inguingarria txepetxa.

Guzurrez norbaitek esan eban
Gurutzea loitu ebala,
Geroztik guztin gorrotogarri
Orra beti txepetx gaxoa.

Zomorro txar kaltegarrieri
Bakar-bakarrik kalte eginda
Kabi eskutu ta bigunean
Asten dau umetza galanta.

Ardurek egin erazten datso
Txarraat indartsu ta zorrotza,
Sarri kantari egonagaitik
Iñok ez maite bere doñua.

Auts-margoko txoritxu txikerra
Txoririk pizkor ta azkarrena,
Beti artuarren esker-beltza
Beti dagizu egikun ona.

Ondarribi, 1924

Axek bildurra

Sua! sua! oyu samiña
 Entzun neban gauberdian
 Neure gelako leyo aurrez
 Etxea egoan sutan,
 Auzo guztiak batu ziran
 Oi legeztxe zalapartan
 Gizatza arren, kea dario
 Etxeak ziraun garretan.

Ura, ura, arin oyu zegien
 An buruz lan zegienak,
 Baño bertan eskuak utsik
 Dagoz ikusle guztiak,
 Lurpetuk egozan agian
 Gau atan pertza guztiak,
 Bada alerik agertzen etzan
 Aztertuarren bazterrak.

Su ta gar egon etxea
 Ego aidera banaukan,
 Obitegia ipar aidera
 Urren neukala nengoan,
 Eta burutasun izukoi
 Etorri yatan orduan
 Pertza billa obitegira
 Bakarrik yon nintzanean.

Deus ez ta ikara gizonentzat
 Lotsagarria omen da,
 Baña doyoa gauberdian
 Bildurge obitegira,
 Ta ikusiko dezu zelango dan
 Buruko ulen tentera,
 Zelango dan aultasunean
 Belaunetan dardarea.

Atsalde atan ieltseruk
 Ikusi nausan lankari
 Obitegia berriztatzen
 Zelan zebiltzan urduri,
 Ta antxek egongo dira pertzak
 Bururatu yatan niri
 Ta beste barik tanka tanka
 Obitegira noya ni.

Illun egon, langillen pertzak
 Etziren iñon agiri,
 Uste bank obi-arrian
 Nere oiña neban yarri,
 Ta obi ganeko arria
 Lasayegi egon noski
 Ta egin eban bulunbadaz
 Biurtu nenduan arri.

Ill-azurrez narrazkadea
 Egin eban arratoyak,
 Ekarteko bildurtuari
 Bildurrezko ugaldeak,
 Obi-arriak bulunbadaz
 Narrazkadaz arratoyak
 Jarri eustezan ill-guztiak
 Aurrean izugarriak.

Ondarribi, 1924

Berderoya

Ardurez bete yogaten dau
Berderoyak kabia,
Oi! yagako banau neurea
Txori onen antze'ra.

Mutiko txikerra nintzela
Txorikumez betea,
Pozez zoratu arkitu neban
Txori onen kabia.

Lenengo aldiz nekusan, neuk
Arkituko kabian
Txorikume yantzi yantziak
Egarako aroan.

Bota neutson esku bateri
Egazka asi zanari,
Ni noz ats emongo berari
Bera bigun guren ni.

Nire txorikume gaxoa
Txori amea izan zan,
Eta nok azaldu daikea
Zenbat mintsu zebillan?

Erdi egaz, erdi narraska
Bere pii itunean,
An zebillen errukigarri
Neure aldamenean.

Eta itxirik txorikumeak
Amearen ondoan,
Ama-maitasunez oldozka
Etxera itzuli nintzan.

Ondarribi, 1924

Ama

Ollok legestxe
Maitasun bizin
Txitoa,
Amak azten dau
Maitasun utzen
Semea.

Txoriak legez
Umez beteko
Kabia,
Amak yagoten
Ardur ardurez
Sendia.

Bakar bakarrik
Sendi erdia
Ama da,
Bera bagerik
Beste erdia
Deus ez-ta.

Gaixon indarra
Illunen argi
Ama da,
Argi au barik
Etxen argirik
Ez dala.

Sendi osoen
Ogi apatza
Ama da,
Jaki alaztun
Arrigarria
Bai dala.

Ondarribi, 1925

A. M. D. G.